

MEDLEMSRAPPORTERING FOR

Forsvarets logistikkorganisasjon, Strategiske anskaffelser (FLO SA).

For 2020

OFFENTLIG SEKTOR

”Å stille etiske- og sosiale krav i offentlige anskaffelser er nødvendig for å fremme anstendige arbeids- og miljøforhold. Det vil også styrke prinsippet om likebehandling, som er en forutsetning for velfungerende og effektive markeder.”

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltningen av fellesskapets ressurser bør offentlige virksomheter gå foran og etterspørre varer som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i leverandørkjeden.

Medlemmer i Etisk handel Norge har forpliktet seg til å bruke sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig handel og rettfærdig konkurranse mellom leverandører, der samfunnsansvar er en viktig komponent på linje med pris, kvalitet, leveringssikkerhet, osv. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at useriøse leverandører ikke tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene får sine grunnleggende rettigheter oppfylt og at produksjonen ikke er til skade for miljøet.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel. Rapporten er offentlig tilgjengelig. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet.

Rapporteringsmalen for medlemmer i offentlig sektor ble revidert 2013, blant annet for å gi et bedre og klarere bilde av medlemmenes arbeid med etisk handel i leverandørkjeden. Andre forhold som miljøvennlige innkjøp, sosial dumping og anskaffelse av rettfærdig handel-merkede varer er også viktig, men ikke en del av denne rapporten.

Heidi Furustøl
Daglig leder Etisk handel Norge

Forord fra: **Torstein Øygarden, Divisjonsleder i FLO Strategiske anskaffelser**

Forsvarets logistikkorganisasjon, Strategiske anskaffelser (FLO SA) er en del av Forsvaret og forvalter fellesskapets ressurser ved gjennomføring av anskaffelser på vegne av Forsvaret og forsvarssektoren. FLO SA har som mål å gjennomføre anskaffelser effektivt og bærekraftig slik at det gir verdi for Forsvaret og samfunnet. Forsvarets verdigrunnlag, Respekt, ansvar og mot, gjelder i alle aspekter av Forsvarets virksomhet, og i dette ligger også samfunnsansvar inkludert etisk handel. Vi skal ha respekt for, ta ansvar for og ha mot til å gjennomføre våre anskaffelser på en bærekraftig måte. Vi skal støtte opp under og bidra til at leverandørmarkedet etterlever krav til etisk handel. For å opprettholde fokus på etisk handel er vi medlem av Etisk handel Norge, som brukes som et ressurscenter for bærekraftig handel.

I 2020 har FLO SA, som samfunnet for øvrig, hatt utfordringer på grunn av COVID-19 pandemien. Pandemien har medført at organisasjonen har måttet tilpasse aktiviteten til smittesituasjonen, både i måten å jobbe på internt, men ikke minst ved å bidra i beredskapsarbeid til samfunnet for øvrig. Forsvaret har brukt betydelige ressurser på dette beredskapsarbeidet. Dette har medført at planlagte kurs og intern opplæring har blitt utsatt, og at vi ikke har hatt like mye tid til kompetanseheving innen Etisk handel som vi hadde planlagt med. FLO SA går inn i 2021 med en positiv innstilling, der vi planlegger å sette mer fokus på arbeid innen etisk handel, og vi har i begynnelsen av 2021 satt i gang en egen arbeidsgruppe som skal bidra til dette. FLO SA vil fortsette å jobbe med å utfordre og løfte våre leverandører når det kommer til bærekraftig handel.

Torstein Øygarden, Divisjonsleder i FLO Strategiske anskaffelser.

Om virksomheten:

Navn:

Forsvarets logistikkorganisasjon, Strategiske anskaffelser (FLO SA).

Antall ansatte:

177

Samlet innkjøp av varer og tjenester, inkl. investeringer, i rapporteringsåret (NOK):

14 300 000 000

Anskaffelser og leverandører som omfattes av årsrapporten:

Antall anskaffelser som omfattes av rapporten:

65

Hvilke varer som omfattes:

FLO SA har vurdert risikoen for brudd på etiske og sosiale krav som høyere i enkelte kategorier, herunder personlig bekledning og utrustning (PBU), forbruksmateriell, proviant og sanitetsmateriell.

Antall leverandører:

50

Totalverdi (cirka) på anskaffelsene som omfattes av rapporten (NOK):

2 400 000 000

Kontaktinformasjon for rapporten:

Navn: Kristine Strat-Børmo

Stilling: Fagansvarlig avtaleforvaltning

Epost: kstratbormo@mil.no

Telefon: 928 06 819

Innmeldingsår i Etisk handel Norge:

2018

Etisk handel er viktig for å ha og opprettholde de gode verdiene i samfunnet.

Foto: Flickr, ILO Better Work Programme

Prioriterte mål / aktiviteter i rapporteringsåret

Mål / aktiviteter for rapporteringsåret	Status / fremdrift
Etisk handel modul 4, erfaringsutveksling skal gjennomføres for de prioriterte kategoriene.	Modulen er gjennomført med ansvarlige ledere, Etisk handel Norge og en representant fra hver av de 4 prioriterte kategoriene (personlig bekledning og utrustning (PBU), forbruksmateriell, proviant og sanitet).
Kategori PBU skal gjennomføre anskaffelse av idrettsbekledning hvor tildelingskriteriet miljø er vektet 30 %.	PBU tok dette med i fremlegget i sjefsråd (hvor anskaffelsen må godkjennes), men dette ble nedstemt. Av den grunn ble det ikke benyttet tildelingskriterium på miljø.
Kategori PBU skal gjennomføre anskaffelse av ull hvor tildelingskriteriet miljø er vektet 20 %.	PBU gjennomførte anskaffelse av ull med tildelingskriteriet miljø vektet med 20 %.
Kategori forbruksmateriell skal hensynta samfunnsansvaret i alle anskaffelser. Dette innebærer at eventuelle geografiske risikoområder skal identifiseres allerede i oppstarten og planleggingen av den aktuelle anskaffelse, dokumenteres i anskaffelsesstrategien, samt følges opp overfor leverandøren under kontraktens gjennomføring.	<p>Kategori forbruksmateriell har kun hatt en anskaffelse i 2020. Dette var anskaffelse av forbruksmateriell og leverandøren var Maske.</p> <p>I alle oppdateringsmøter med leverandøren har de ulike risikoene knyttet til etisk handel og menneskerettigheter blitt gjennomgått. I denne anskaffelsen har kategorien hatt et spesielt fokus på hansker, da disse produseres i Asia.</p> <p>Kategorien har i disse møtene satt fokus på Maskes arbeid for å sikre at de har kontroll over verdikjeden i et samfunnsansvarsperspektiv</p>

Mål / aktiviteter for rapporteringsåret	Status / fremdrift
Fortsette å kommunisere internt og eksternt om arbeid med etisk handel.	<p>FLO SA jobber kontinuerlig med å kommunisere viktigheten av arbeid med etisk handel. Vi har en kursrekke på tre moduler som går årlig hvor de prioriterte kategoriene lærer om etisk handel. Målsetningene er å minne kategoriene på å tenke samfunnsansvar og at dette blir en del av måten å foreta anskaffelser på. Det blir en bevisstgjøring av at man skal gjøre ting på en ordentlig måte og stille kritiske spørsmål om forhold utover virksomhetens kjernevirksomhet.</p> <p>Kommunikasjonen eksternt er også veldig viktig og dette er noe vi har jobbet med i 2020. Se videre i rapporten.</p> <p>Videre blir rapporten godkjent i ledermøtet og kommunisert ut i hele organisasjonen.</p>

Prioriterte mål / aktiviteter for kommende rapporteringsår

Mål / aktiviteter
Etisk handel-modulene som ikke ble gjennomført i 2020, skal gjennomføres i 2021.
Gjennomføre minst to kurs relatert til miljøstyring, AML og etisk handel.
Gjennomføre minst ett kurs i «Miljø anskaffelser GRL».
Etablere 3 nye kurs som bla. inneholder tema som er relevant med tanke på Etisk handel og samfunnsansvar.
Gjennomføre den årlige logistikk-konferansen Norsk militær logistikkforum (NMLF) som er en viktig arena for informasjonsutveksling og å bli bedre kjent med leverandører.
Jobbe med å heve kvaliteten på saksbehandlere med tanke på opplæring innenfor samfunnsansvar med en egen kursmodul.
FLO SAs maler som går på miljøstyring, AML og etisk handel skal oppdateres ila. 2021.

Mål / aktiviteter

Kategori forbruksmateriell skal i 2021 ta kontakt med innkjøpsmiljøer i offentlige sektor for å forstå hvordan de arbeider for å håndheve samfunnsansvaret i konkurranser og forvaltning av anskaffelser. En av aktørene i offentlig sektor hvor vi vil be om et samarbeid, vil være Sykehusinnkjøp.

Kategori forbruksmateriell vil i alle anskaffelser i 2021 vurdere risiko mht. samfunnsansvar og stille krav til leverandørene om kontroll på verdikjeden. Kategorien har som mål å gjennomføre 5 anskaffelser i 2021.

Sanitet skal starte ni anskaffelser på medisinsk utstyr hvor en del av kravspesifikasjonen er at leverandøren skal oppgi produksjonsland/region for de ulike artiklene. Dette gjøres blant annet for å være proaktiv dersom det skulle oppstå kriser i landet/regionen (ref. COVID-19-pandemien).

Sanitet skal jobbe videre med å kartlegge verdikjeder med fokus på menneskerettigheter, arbeidsforhold og korrupsjon.

Sanitet skal ha fokus på Etisk handel i samtlige anskaffelser. De skal øke egen kompetanse på å utfordre leverandørene og på den måten oppnå økt kompetanse hos leverandørene og få større oppmerksomhet på Etisk handel.

1. FORANKRING

Forankring, organisering og kompetanse

1. FORANKRING, ORGANISERING OG KOMPETANSE

1.1 Hvordan arbeid med etisk handel er forankret og organisert i virksomheten

Om arbeidet med etisk handel er forankret i strategiske prosesser / dokumenter.

Samfunnsansvar er et av satsningspunkter i FLO SAs strategi 2020-2023. Under dette punktet står det bla. at «FLO SA skal ivareta samfunnsansvar (klima og miljø, arbeidsforhold og arbeidslivskriminalitet) i anskaffelser.» Videre står det at «FLO SA skal være best i offentlig sektor med hensyn til miljø- og klimamessige krav ved anskaffelser innen 2022 på områder der det er mulig.»

Om det er utarbeidet en konkret plan eller tilsvarende for mål / aktiviteter som gjelder rapporteringsåret.

I tidlig 2021 ble det opprettet en ny arbeidsgruppe for forvaltning av samfunnsansvar i FLO SA. De skal bli interne ressurspersoner på områdene Etisk handel, miljøledelse og lønns og arbeidsvilkår og vil i starten jobbe med bla. å utarbeide overordnede mål for FLO innen samfunnsansvar (Lønns- og arbeidsvilkår og grunnleggende menneskerettigheter)

På nåværende tidspunkt har FLO SA en miljøplan med konkrete mål, vi har målene i Etisk handel som fremkommer i denne rapporten, samt at kategoriene har egne interne mål for sine leverandører og sitt arbeid.

Om det rapporteres på fremdriften i arbeidet med etisk handel til administrativ / politisk ledelse i virksomheten.

Rapporten til Etisk handel Norge for 2020 er forankret hos ledelsen. Videre har FLO SA i 2019 etablert en mål- og resultatindikator (MRI) som gjelder etterlevelse av miljøkrav. Det har vært fokus på denne i 2020 og vil fortsette å være det i 2021. De enkelte kategoriene i FLO SA rapporterer også til ledelse i FLO og Forsvaret på etterlevelse av krav knyttet til miljø.

Om en person i virksomheten har ansvar for arbeidet med etisk handel.

Det overordnede ansvaret for arbeidet for samfunnsansvar ligger hos sjef i avdeling Merkantil og juridisk.

Seniorrådgiver Kristine Strat-Børmo i FLO SA har fagansvar for avtaleforvaltning og i dette inngår den oppfølgingen samfunnsansvar.

Om andre personer i virksomheten er involvert i arbeidet med etisk handel.

Som nevnt, har sjef i avdeling merkantil og juridisk det overordnede ansvaret for arbeidet med samfunnsansvar.

I tillegg til overnevnte seniorrådgiver, Kristine Strat-Børmo, støtter avdeling Analyse og utvikling med rapportering og kompetanseutvikling. Videre har de utvalgte kategoriene også ansvar for å følge opp sine mål og aktiviteter, samt tilegne seg kunnskap og benytte diverse ressurser utarbeidet av Etisk handel Norge.

1.2 Kompetanseutvikling og opplæring

Om deltakelse på kurs og/eller andre kompetansehevende tiltak i rapporteringsåret for å øke kunnskapen om etisk handel hos ansatte.

24. januar hadde FLO SA besøk av Senioringeniør og miljørådgiver Elin Hansen fra Statsbygg. Hun hadde et foredrag om hvordan Statsbygg jobber med miljøkrav i deres anskaffelser av møbler og brukerstyr. Foredraget var svært inspirerende for organisasjonen.

42 personer fra FLO SA deltok på dette.

Erfaringsmodulen ble gjennomført i januar 2020 (6 deltakere), men de resterende planlagte modulene ble ikke gjennomført i 2020 grunnet COVID-19.

Om virksomheten har identifisert behov for opplæring og/eller andre kompetansehevende tiltak knyttet til etisk handel.

Enkelte i organisasjonen savner mer opplæring innen samfunnsansvar, samt mer fokus innad i organisasjonen på at kompetansen skal økes.

Dette har blitt tatt tak i ved å opprette nevnte arbeidsgruppe som skal jobbe med samfunnsansvar og være et ressurscenter for resten av organisasjonen.

Videre er kategoriene svært fornøyde med Etisk handel og enkelte har brukt de praktiske eksemplene i sitt arbeid. Noe de kunne ønske seg i fremtiden er via et nettverk å se på og revidere kontrakter.

2. IMPLEMENTERING

Implementering av etisk handel i anskaffelsesprosessen

Foto: Kirkens Nådhielp

2. IMPLEMENTERING AV ETISK HANDEL I ANSKAFFELSESPROSESSEN

2.1 Risikokartlegging

Beskriv metode og/eller kilder for risikokartlegging virksomheten bruker, før eller etter inngåelse av kontrakt, for å identifisere risiko for mulige brudd på arbeidstakerrettigheter og miljøforhold i leverandørkjeden.

I henhold til FLO SA sin Prosessbeskrivelse for risikostyring (FLO-DA-PRB-024) gis det føringer til saksbehandler på vurdering av bl.a. samfunnsansvar. Det skal foretas risikovurderinger kontinuerlig og dette skal holdes oppdatert og følges opp av avtaleforvalter. Både i inngåelsesfasen og etter tildeling av avtaler til leverandør. FLO SA har en ambisjon om at alle anskaffelser skal sjekkes oppimot Etisk handels oversikter.

2.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

Oppgi i hvilke anskaffelser etiske- og sosiale krav er anvendt i rapporteringsåret, inklusive anskaffelser tidligere år dersom disse er gjenstand for oppfølging; type avtale; antall leverandører som leverer på avtalene; krav i hvilke faser i anskaffelsesprosessen. Virksomheter som legger etiske- og sosiale krav til grunn i alle anskaffelser lister opp minst fem anskaffelser der kravene anses som relevante.

I hvilke anskaffelser	Type avtale	Antall leverandører på avtalen	Anvendt etiske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen		
			Som kvalifikasjonskrav	Ved tildeling av kontrakt	Som kontraktvilkår
Forbruksmateriell	Rammeavtale	1	Nei	Nei	Ja
Medisinsk utstyr (10 underavtaler)	Rammeavtale	2	Nei	Nei	Ja
Dentalt forbruksutstyr	Rammeavtale	1	Nei	Nei	Ja
Forbruksmateriell tjenestehund	Rammeavtale	1	Nei	Nei	Ja
Ull	Rammeavtale	3	Ja	Ja	Ja

Oppgi hvilken mal for etiske- og sosiale kontraktvilkår og mal for kvalifikasjonskrav som er brukt i anskaffelsene listet opp i tabellen (Etisk handel Norge, Difi, egen mal, annen mal.)

FLO SA benytter egne maler.

Blant disse har vi vedlegg G i kontraktsmalen og anskaffelsesstrategien.

Kravene fra Etisk handels maler er implementert i standardkravene FLO SA bruker.

2.3 Oppfølging av etiske- og sosiale krav i kontraktsfasen

Hvilke enkeltprodukter/varer har vært gjenstand for kontraktsoppfølging i rapporteringsåret (kan også innbefatte enkeltprodukter/varer på avtaler inngått tidligere år)?

Forbruksmateriell har sett på hansker sammen med Maske.

Sanitet har jobbet med å følge opp medisinsk forbruksutstyr og forbruksmateriell tjenestehund.

PBU har ikke hatt kapasitet til kontraktsoppfølging i 2020.

Beskriv oppfølgingstiltak og -aktiviteter virksomheten har gjennomført overfor leverandører i rapporteringsåret for å påse etterlevelse av de etiske- og sosiale kravene i kontraktsfasen:

Tematisering i driftsmøter og informasjonsutveksling i møter og på telefon. Bedt om informasjon fra leverandør vdr. Kartlegging av verdikjeder, arbeidsforhold på fabrikker, immigrantforhold, innlevering av pass, eierskap av fabrikkene, om hvor ting sys osv. Leverandørene har rapportert tilbake.

Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til etiske- og sosiale krav i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Forbruksmateriell snakker mye med leverandører i under implementering av avtalene for å legge opp til at leverandøren forstår hva vi forventer av dem mht. Etisk handel. På nåværende tidspunkt venter de på at en av avtaleleverandørene våre skal oversende en bærekraftsrapport der de redegjør for sin verdikjede mm. Denne leverandøren selger møbler.

Videre bruker kategori forbruksmateriell også tid på å stadig utfordre leverandøren på hva de kan bli bedre mht. Etisk handel. Tools kalt inn til møte for redegjørelse av produksjonsforhold, men dette har forløpig blitt utsatt grunnet COVID-19.

Sanitet har sett på 3. Onemed, Mediq og Equipnor.

Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kontraktskravene hos aktører i leverandørkjeden?

Ja

Hvis ja : Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid, etc)	Hvor i leverandørkjeden	Tiltak iverksatt for å rette avvik	Status
En leverandør kan ikke redegjøre for produksjonsforhold hos underleverandør og det er ikke signert «Code of Conduct" el. av underleverandør	Underleverandør til avtaleleverandør	FLO SA har valgt å ikke akseptere dette og å ikke la produktet dette gjelder inngå i vårt sortement.	FLO SA kjøper heller produktet fra alternative leverandører og tydeliggjør sin holdning overfor leverandøren.

Beskriv erfaringer i arbeidet med anvendelse av etiske- og sosiale krav i anskaffelsesprosessen.

Sanitet opplever at de har vært på etterskudd med anskaffelser i to år, noe som har ført til at de har hatt dårlig tid i de anskaffelsene de har gjennomført. Dette begynner å bli bedre, så Etisk handel vil bli et større fokus fremover. De er engasjerte og gleder seg til å lære mer om dette.

Forbruksmateriell uttrykker at de ikke møter motstand når de er ute hos leverandørene. Samtidig opplever de at arbeidet er vanskelig fordi det er utfordrende å kontrollere informasjon de mottar fra leverandørene. Leverandørene er stort sett samarbeidsvillige.

PBU har ikke, utover standardkrav, jobbet med Etiske- og sosiale krav i anskaffelsene sine grunnet press på ressurser i 2020.

3. PÅDRIVERROLLE

Pådriverrolle, dialog og kommunikasjon

Foto: Shutterstock

3. PÅDRIVERROLLE, DIALOG OG KOMMUNIKASJON

3.1 Øke oppslutning internt og eksternt

Har virksomheten gjennomført tiltak/aktiviteter internt og eksternt i rapporteringsåret for å øke bevisstheten, kunnskapen og oppslutningen om etisk handel.

Ja

Hvis ja, beskriv tiltak/aktiviteter

Type tiltak	Formål	Målgruppe
Logistikkonferanse i regi av Norsk Militært Logistikkforum (NMLF) og FLO SA. NMLSs logistikkonferanse er en arena for dialog mellom Forsvaret og leverandørmarkedet med fokus på driftsunderstøttelse. Konferansen bidrar også til en gjensidig informasjonsutveksling mellom Forsvaret og leverandørmarkedet også hva gjelder etisk handel.	NMLSs logistikkonferanse er en arena for dialog mellom Forsvaret og leverandørmarkedet med fokus på driftsunderstøttelse. Konferansen bidrar også til en gjensidig informasjonsutveksling mellom Forsvaret og leverandørmarkedet også hva gjelder etisk handel.	Målgruppene er nøkkelpersoner i FLO SA og leverandører som vi ønsker å kytte kontakt med. Dette gjelder særskilt i situasjoner hvor vi skal etablere store kontrakter.
Gjennomføring modul 4 i regi av Etisk handel	Øke bevisstheten, kunnskapen og oppslutningen.	De prioriterte kategoriene og ledelsen har deltatt.
Etablert 3 kurs vedrørende miljø.	Øke kunnskap internt om hvordan FLO SA arbeider med miljø i anskaffelser	Avtaleforvaltere, merkantile saksbehandlere, kategoriansvarlige og jurister.
Opprette arbeidsgruppe for forvaltning av samfunnsansvar i FLO SA	Opparbeide ekstra kompetanse hos ressurspersoner som kan støtte resten av organisasjonen og jobbe med generell forvaltning av samfunnsansvar	FLO SA blir målgruppen for arbeidet til gruppen.

3.2 Kommunikasjon

Hvordan virksomheten kommuniserer internt om sitt arbeid med etisk handel.

Rapporten forankres i ledermøtet i forkant av rapportering, samt at dette blir informert om i et nyhetsbrev som sendes ut til hele FLO SA.

Kategorier med særlig høy risiko for brudd på etiske- og sosiale krav har fortløpende dialog og oppdateringer med hverandre mht. hvordan FLO SA håndterer dette.

I tillegg har Sjef FLO SA understreket sine forventninger til å prioritere arbeidet rundt vårt samfunnsansvar på

---

samtlige halvårlige divisjonsmøter.

Hvordan virksomheten kommuniserer eksternt om sitt arbeid med etisk handel.

FLO SA kommuniserer arbeidet rundt etisk handel eksternt til leverandørmarkedet i møter der samfunnsansvar er tema. Målsettingen er å bevisstgjøre eksisterende og potensielle leverandører om hvilke forventninger og krav til ivaretagelse av etisk handel som FLO SA stiller i sine kontrakter.

Kontakt:

Forsvarets logistikkorganisasjon, Strategiske anskaffelser (FLO SA).

Kristine Strat-Børmo

kstratbormo@mil.no

928 06 819